

התוס' בד"ה ולחמה, משום ד"לחם" כתיב דמשמע קרימת פנים. וכן מפורש במנחות (עח:), ורש"י (כת"י) במנחות (שם) ד"ה אלא אם כן קרמו כתב, ד"חלות" בעינן ועד ההיא שעתא לא מיקרו חלות. [ואין להקשות שסותר לדברי הגמ' דמ"לחם" ילפינן לה, דיש לומר ד"חלות" ו"לחם" חדא נינהו, דיש מין של לחם שנקרא חלות. ואם כן מתרווייהו שמעינן לה. אמנם לכאורה קצת קשה, דבקרא כתיב "ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה", ומשמע דכבר קודם אפייה קרוי חלה. (א.ג.) ועיין שם (במדבר פט"ו כ') ומה שפירשו רש"י והכתב והקבלה].

(יד) תוס' ד"ה אלמא, בתוה"ד, אלמא כיון דקדש הלחם הכי נמי גבי זריקה שמביאה לידי מעילה. הקשה בספר שולי המעיל, דבתוס' ד"ה אמר, ולקמן (ד:) ד"ה לא, ביארו דהסברא לומר דזריקת פיגול תביא לידי מעילה, משום דחשיבא כאילו מתרת הבשר, ושייך דוקא לענין "מעילה" דתליא בהיתר אכילה, אבל לענין "קידוש הלחם" היאך סלקא דעתין דתיהני עבודה פסולה, אפילו אי נימא דלא כרב גידל. [ולכאורה עוד צריך ביאור, היאך משווה עבודת זריקה לשחיטה, דהשחיטה ודאי אינה קובעתו בפיגול ולא שייך טעם התוס'].

(טו) תוס' ד"ה אמר ליה בזריקה, כלומר אין הפיגול נקבע עד שעת זריקה כדאמר כהרצאת כשר כך הרצאת פסול. המשנה למלך (פי"ח מפסולי המוקדשין ה"ז) נסתפק אי פסולא דחוץ לזמנו וחוץ למקומו חייל קודם הרצאה לענין לאו דפסולי המוקדשין. וכתב באחיעזר (יורה דעה, סימן כז) דלכאורה היא גופא השקלא וטריא בסוגיין. והחזון איש (קדשים, דף קעז: ס"ק ד) כתב, דהא דבעינן למימר הכא דפיגול לא חייל מעיקרא, היינו דוקא לענין כרת, אבל פסולא ודאי איכא מיד. והוכיח כן, מדאמרין במנחות (עט.) דבשוחט תודה במחשבת חוץ לזמנו לכולי עלמא קדש הלחם, ובחוץ למקומו פליגי בה תנאי, והיינו משום דמחשבת חוץ לזמנו מרצה לפיגול, אבל מחשבת חוץ למקומו דליכא ביה כרת לא מהני ביה הזריקה כלום, ואם פסולא דחוץ למקומו נמי בעי הרצאה כמצותו, מאי שנא מחוץ לזמנו. ועיין שם (בס"ק א) שכתב, דהשקלא וטריא אי מעיקרא חל עליה השם המיוחד של פיגול, או דמעיקרא הוא פסול כשאר פסולין. ועיין באות הבאה.

(טז) גמ', והאמר עולא קומץ פיגול שהעלה וכו'. לכאורה צריך ביאור, מהא דתנן בזבחים (מב:): דעל קומץ אין חייבים משום פיגול, דילפינן שם (מד.) משלמים, דפיגול חייל דוקא אדבר שיש לו מתירין, וקומץ הוא עצמו המתיר. ואם כן לכאורה ליכא בקומץ שם פיגול כלל, רק שם פסול בעלמא. ובשלמא אם השקלא וטריא הכא מאימתי נפסל הזבח, ניחא הא דמיייתנן להוכיח דנפסל מיד קודם הקטרה, ואף הקומץ נפסל מיד. אבל לדברי החזון איש שהובאו באות הקודמת, דודאי איכא פסולא, וכל הנידון לגבי שם פיגול, מה שייך לגבי הקומץ, דלא חל עליו שם פיגול. (ז) גמ', וקמיצה היינו שחיטה. לכאורה הלשון צריך ביאור, דמשמע דפשיטא לגמ' דמיירי שפיגול בעבודת הקמיצה, נימא דמיירי שפיגול בשאר עבודות דקודם ההקטרה. (א.ג.).

(יח) תוס' ד"ה קומץ, בתוה"ד, אין הפיגול עד שעת זריקה לענין להביא לידי מעילה. כתב הקרן אורה, דלשונם אינו מדוקדק, דהא לא מיירי הכא לענין מעילה, אלא הכונה דשם פיגול גמור לא הוא אלא בזריקה. אמנם הרש"ש הגיה בדבריהם "אין הפיגול נגמר עד שעת זריקה כמנ לענין

הגמ' (שם קכ.) לפלוגתא דרבה ורב יוסף בשחיטת דרום, מוכח דהכא מיירי בקליטה דלאחר שחיטה, דומיא דרבה ורב יוסף דפליגי לגבי קליטת מזבח, דשייבא דוקא לאחר שחיטה, וכדתנן בזבחים (פד.) עולה שעלתה חיה לראש המזבח תרד.

(ח) בא"ד, אלא נראה לפרש שהכניסה חיה לפנינו. וכן משמע ברש"י ד"ה לית ליה בסוה"ד. והשפת אמת הקשה על דבריהם, מדוע יאסר להקריבו בבמה מאחר שנכנס לפנינו, הרי חולין גמורים שנכנסו לפנינו לא נאסרים משום כן להשחט בחוץ. וכתב, דאפשר שמאחר שהכניסו בעצמו לפנינו, הוי כאילו אמר שיקריבהו בפנים, אבל בנכנסה מעצמה, לא נקלטה בכך, ומותר לשחטה בבמה. [וכן מפורש ברש"י ד"ה לית ליה, והכניסה לפנינו לעזרה להקריבה במזבח. דהיינו, דמיירי דוקא בהכניס על מנת כן].

דף ג ע"ב

(ט) גמ', עלו מהו שירדו מדקמיבעיא ליה להרא מכלל דאיך פשיטא ליה וכו'. ופירש רש"י בד"ה שנפסלה, דמיירי ששחטה בדרום, וכן פירשו התוס' ד"ה שהכניסה (הנדפס בעמוד א). אבל בפירוש רבינו גרשום כתב, דמיירי שיצאה חוץ לחומת העזרה ואחר כך העלה אותה להקטרה. [ולדבריו לכאורה צריך ביאור, מה שייך לפלוגתא דרבה ורב יוסף, דלא פליגי לענין יוצא. (א.ג.). ואולי יש לומר דכוונתו לכל הפסולים ושחיטת דרום ביניהם, ונקט רק פסול חוץ לדוגמא. דלפירוש רש"י ותוס' נמי בעינן למימר דהגמ' פירשה לבעית ר' אלעזר אכל הפסולים, דהא נקט "שנפסלה" סתמא ובתוכן שחיטת דרום, ועיין באות הבאה].

(י) רש"י ד"ה עד כאן לא קאמר רבה, בתוה"ד, או שיצאתה אם עלה תרד. החק נתן והרש"ש תמהו, הא ביוצא לא פליגי רבה ורב יוסף, דביצא דמה לרבי שמעון ודאי לא תרד, וביצאו האמורין אף לרבי יהודה אם עלו לא ירדו, כמבואר בזבחים (פד. ופד:).

(יא) גמ', אמר רב גידל אמר רב זריקת פיגול אינו מוציא מידי מעילה. כתב הליוטוי הלכות (זבח תודה ד"ה אמר רב גידל), דאף דכבר נתבאר כן במתניתין דלעיל (ב.), דקתני שנשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו מועלין בהן, יש לומר דאיכא לאוקמה למתניתין דווקא קודם זריקה. והעולת שלמה תירץ, דאיכא לאוקמה למתניתין בגונא שחישב שתי המחשבות, חוץ לזמנו וחוץ למקומו, וכרבנן דאמרי בזבחים (כט.) דהוי עירוב מחשבות ולא איקבע לפיגול, ודוקא בהאי גונא דלא מהני הזריקה לקובעו בפיגול, יש בו מעילה, אבל היכא דהוי פיגול גמור והזריקה מרצה לפיגול, סלקא דעתין דתוציאנו מידי מעילה, וכמו שביארו התוס' בד"ה אמר רב גידל.

(יב) תוס' ד"ה אמר רב גידל, בתוה"ד, אף על גב דמהניא זריקה לאקבועי בפיגול וכו' וסלקא דעתך אמינא דכמו כן חשבה רחמנא לזריקה להוציא מידי מעילה. כתב החזון איש (קדשים, דף קעז: ס"ק א) דאף בחוץ למקומו דלא שייך לומר שהזריקה קובעתו בפיגול, דליכא כרת, מכל מקום מבואר במנחות (עט.) דמקישין חוץ למקומו לחוץ לזמנו, דלכל מילי דמהני זריקת חוץ לזמנו משום דמרצה לפגול, מהני נמי בחוץ למקומו, ובתוס' (שם) ד"ה והדר מבואר, דאף מאן דפליג התם, היינו דוקא גבי מידי דאינו בגופא דזיבחא, ואם כן אי נימא דלא כרב גידל, אף בחוץ למקומו יוציא מידי מעילה מכח ההיקש. ועיין באות הבאה.

(יג) גמ', שחטה עד שלא קרמו פניה בתנור וכו' לא קדש הלחם. ופירשו

מעילה".

דף ד ע"א

א) גמ', והאמר אילפא מחלוקת בשתי עבודות וכו'. הקשה הקרן אורה, אמאי מקשינן דוקא מכח דברי אילפא, ולא מעיקר דברי רבי יהודה **בזבחים** (כט:). דאמר דאם מחשבת הזמן קדמה למחשבת המקום הוי פיגול, ואף אליבא דרבי יוחנן דמפרש דמיירי בחדא עבודה. וכתב, לדברי התוס' ד"ה והאמר אילפא, ניהא, דפירשו הקושיא לפי שיטתם בסוגיא, דאי לא חייל הפיגול אלא בשעת הזריקה, אף בשתי עבודות חיילי המחשבות כאחת בשעת זריקה, והוי עירוב מחשבות. וקשה אליבא דאילפא דוקא, אבל לרבי יוחנן דפליגי אף בעבודה אחת, וטעמא דרבי יהודה משום תפוס לשון ראשון, אם כן אף אי נימא דהפיגול חייל בזריקה, מכל מקום לא מיקרי עירוב מחשבות, משום דתפסינן ללשון הראשון. אבל לרש"י בד"ה דברי הבל, שפירש הקושיא, דחזינן דמצי לפגל בשחיטה לחודה, קשה, דאף לרבי יוחנן דמיירי בחדא עבודה מצי לאוכוחי הכי. [נאמנם לכאורה יש לומר, דלדברי רבי יוחנן אין הכרח דמיירי בשחיטה, ואפשר להעמיד בזריקה. (א.ג.)]. ובספר **אבני קודש** כתב, דמדברי התוס' בד"ה והא' והרי לך מחשבת המקום קדמה, מבואר דהקושיא, לא היתה דנימא שיחולו המחשבות בהדדי כדברי הקרן אורה, אלא דכיון דהפיגול לא חייל אלא בזריקה, דבעינן כהרצאת כשר, ואילו פסולא דמחשבת שלא במקומו, אין צריך הרצאת כשר, נמצא דכבר קדים פסול חוץ למקומו לזמן חלות הפיגול. ואם כן אף לרבי יוחנן דאמר תפוס לשון ראשון, מכל מקום כיון דפסולא דחוץ למקומו חייל מיד, נמצא דקדם לזמן חלות הפיגול, ולא יהני הא דתפוס לשון ראשון. [ואפשר דמכל מקום מכח תפוס לשון ראשון אמרינן, דכל אימת דבעי למיחל לשונו הראשון, חשבינן ללשון השני שאמר כמאן דליתיה כלל. (א.ג.) ועוד אפשר, דמה שכתבו התוס' ד"מחשבת המקום קדמה", לאו דוקא דקדמה להיות לפניה, אלא שהיא כבר קיימת ועומדת].

ב) גמ', כגון דאמר הריני שוחט סימן ראשון חוץ לזמנו וסימן שני חוץ למקומו. ופירש רש"י בד"ה מחלוקת, דסבר ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף, ולחכי קרי לשני סימנין שתי עבודות. ובעינן דבריו כתבו התוס' **בזבחים** (כט:). ד"ה מחלוקת, דאילפא סבר ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף, דאי לאו הכי, גם כשחישב בשני סימנין הוי כמו חישב בסימן אחד, כיון שאין המחשבה חלה אלא בגמר רוב שחיטה. [דהיינו דגם בכך הוי עירוב מחשבות]. אבל ברש"י פסחים (סג.) ד"ה עדיין, ובבא קמא (עב.) ד"ה אינה, וזבחים (ט.) ד"ה ישנה מבואר, דלמאן דאמר אינה לשחיטה אלא לבסוף, לא חיילא כלל מחשבה דמחשב בתחילת השחיטה, ובעינן שיחשב לפגל דוקא בשעת שחיטת הרוב.

ג) גמ', אבל בעבודה אחת דכולי עלמא עירוב מחשבות הואי. פירש רש"י ד"ה אבל, כגון בסימן אחד שחישב בחציו חוץ לזמנו וחציו חוץ למקומו. אבל התוס' **בזבחים** (ל.) ד"ה סימן ראשון כתבו, דכשמחשב במשהו ראשון מהסימן חוץ לזמנו ומשהו שני חוץ למקומו לא הוי פיגול אף למאן דאמר מפגלין בחצי מתיר, משום דלא הוי דבר המסויים. [נמשמע מדבריהם, דמחשבה כי האי לא הויא מחשבת פיגול כלל, ולא בעינן לטעמא דעירוב מחשבות. ולדבריהם צריך לפרש דהכא מיירי שחישב על

כל הסימן שתי המחשבות].

ד) תוס' ד"ה והאמר אילפא, בתוה"ד, ופליגי רבי יהודה ורבנן במפגלין בחצי מתיר וכו'. כתב הקרן אורה דדבריהם שלא בדקדוק, ד**בזבחים** (כט:). חזינן, דאין טעמא דרבנן משום דאין מפגלין בחצי מתיר, אלא משום דלעולם חשיב עירוב מחשבות, דאפילו בחישב בשחיטה חוץ לזמנו, ובקבלה חוץ למקומו, סברי רבנן דאין בו כרת.

ה) תוס' ד"ה אלא, בתוה"ד, דקדש הלחם ליפסל בטבול יום ומחוסר כיפורים ולינה. ביאר בספר **אבני קודש**, דלא מצו למימר לענין שריפה, דלשיטתם דמיירי קודם זריקה, אכתי לא נקבע בפיגול שיש בו כרת. והחזון איש (קדשים, דף קעז:). ס"ק ד) נקט, דפיגול בעי שריפה אף קודם זריקה, ודקדק כן מלשון הרמב"ם. [ולכאורה לפי זה קשה, אמאי לא נקטו התוס' שריפה. וביותר קשה, דאיך יפסל בטבול יום ולינה, הא כבר פסול הוא מחמת הפיגול. ומשמע מדבריהם דסברי, דעד שיקרב המתיר כמצוותו לא חייל פסולא כלל, להאי גיסא בסוגיין דלא חייל פיגול מיד. אמנם בלאו הכי נמי קשה, אמאי לא נקטי התוס' דקדש הלחם לענין שאם יורק הדם האוכלן חייב כרת, וכדתנן **במנחות** (טו.) פיגל בתודה נתפגל לחמה].

ו) בא"ד, שם. עיקר תירוץ הגמ' לא נתבאר בהדיא בדברי התוס'. והשיטה **מקובצת במנחות** (מו:). כתב, דהכא מסקינן נהי דמעילה לית בהו, לחם מיהא קדיש. [דהיינו שאין להשוותם]. והחזון איש (קדשים, דף קעז:). ס"ק ב) ביאר מסקנת הגמ', דאף דחשיב שחיטת פיגול לקדש הלחם, מכל מקום לענין מעילה בעינן "זריקה רצויה לריח ניחוח", ולא סגי ברצויה "לקבוע פסול". עוד כתב, דהשתא במסקנא אין צריך לומר כדבעינן לשנויי, דבזריקה חייל הפיגול למפרע, דאפשר דפסול פיגול חייל בשעת שחיטה אף אם לא זרק כלל. [כלומר, אף דכרת ליכא, מכל מקום חל עליו שם פיגול, ומעיקרא בעינן למימר דאף שם פיגול לא חייל כלל, אלא פסולא בעלמא כשאר פסולין, וכמו שביאר שם].

ז) גמ', מאי קדיש ליפסל וכו'. ובמנחות (מו:). אמרינן "הא איתותב דרב גידל" וכתבו התוס' (שם) ד"ה ולא, דאף דבסוגיין משני לה, סוגיא דהתם קאי אליבא דרב פפא, דאיהו פריך לה הכא, ולא חשיב ליה להאי שינויא. אבל השיטה **מקובצת** (שם) כתב, דהא דאמרינן דאיתותב דרב גידל, אין הכונה על דברי רב גידל עצמו, אלא בהא מילתא דבעינן לדמויי קידוש הלחם להא דמוציא ומביא לידי מעילה. ורש"י לקמן (ו.) ד"ה מפקא פירש דהא דאיתותב רב גידל, היינו מכח דברי הגמ' דלקמן (ו.).

דף ד ע"ב

ח) גמ', מאי שנא הלנה וכו'. הקשה בחידושי הגרע"א, אמאי לא מחלק כפשוטו, דבפיגול כיון דשם זריקה עלה לקבעו בפיגול, דבעינן שיקרב המתיר כמצותו, משום הכי נפקא מידי מעילה, וכמו שכתבו התוס' ד"ה הפיגול. ועיין מה שכתב בספר **שולי המעיל**.

ט) תוס' ד"ה לא, בתוה"ד, דקאמר פיגול אינו מביא לידי מעילה בקדשים קלים וכו'. דאי בלא זרק מאי איריא פיגל אפילו לא פיגל נמי. הקשה העולת שלמה, דבתוס' לקמן (ז:). ד"ה הא ממונא מבואר, דאף לענין הבאת קדשים קלים לידי מעילה אמרינן דסגי בהיתר זריקה למאן דאמר "היתר זריקה שנינו", ואין צריך זריקה ממש, ואם כן שפיר יש לומר, דוקא

הדרף היוזמי

מסכת מעילה דף ד – דף ה

כז ניסן – כח ניסן התשע"ב

השחיטה ראוי לקבלה לאלתר, יוצא מידי מעילה, אבל בעוף דלית ביה קבלה, אין המליקה מוציאתו מידי מעילה.

ג) **גמ', שם. בתוס' ד"ה היתר** כתבו, דפליגי אף אליבא דרבנן דלא סברי כל העומד לזרוק כזרוק, וכן מבואר **בתוס' לקמן** (ח.) **ד"ה הוזה, ובזבחים** (סו:): **ד"ה ואלא. והקרן אורה** הקשה, **דבמנחות** (קב.) השוותה הגמ' דין עומד לזרוק לגבי להוציא ממעילה, לשאר דין עומד לזרוק, דמקשינן למאן דלא סבר אליבא דרבי שמעון "עומד לזרוק כזרוק", אמאי לן דמה יצאה מידי מעילה. ואי מעילה, שאני דאף רבנן מודו בכך, מאי מקשי. ועל כן פירש, דלא פליגי הכא אלא אליבא דרבי שמעון, אבל לרבנן ודאי בעינן היתר אכילה. ובכך מיושב מה שנדחקו **התוס' לקמן** (ח.) **ד"ה הוזה, ומה** שהקשו **התוס' בזבחים** (סו:): **ד"ה ואלא.**

ד) **גמ', היתר שחיטה שנינו.** כתב **הקרן אורה**, דטעמא דמילתא, משום דמשעת השחיטה חשיב "עומד לזרוק", ואף דעדיין לא נתקבל הדם, וכדמוכח **בבבא קמא** (עו:): דשחיטת קדשים מיקרי שחיטה ראויה, מטעם "כל העומד לזרוק", אלמא דאף קודם קבלה חשבינן ליה עומד לזרוק. ויישב בכך קושיית **התוס' ד"ה היתר**, אמאי לא נקט לישנא ד"היתר קבלה", דבאמת לא היתר הקבלה גורם כלל, אלא מחמת דאיתחזי לזריקה על ידי השחיטה. ועיין באות ו.

ה) **גמ', רבי יוחנן אמר היתר אכילה שנינו.** הקשו **התוס' במנחות** (קב.) **ד"ה דאי בעי**, מהא דרבי יוחנן גופיה סבר **בבבא קמא** (עו:): "כל העומד לזרוק כזרוק דמי". והוכיחו מסוגיא דהתם, דאין לחלק בין מעילה לשאר דברים, (ודלא **כתוס' ד"ה היתר** שחילקו). ותירצו, דדוקא היכא דנזרק לבסוף, סבר רבי יוחנן "כל העומד לזרוק כזרוק".

ו) **גמ', שם. המקדש דוד** (סימן יז סק"ה) ביאר פלוגתא דאמוראי, דמה שמפקיע המעילה לכולי עלמא הוא מה "שנעשית מצותו", ומאן דאמר "היתר אכילה" סבר דנעשית מצותו היינו שיתקיים דין הזריקה בקרבן. ומאן דאמר "היתר שחיטה" סבר דכלפי הבשר סגי במה שנשחט, דבכך נעשית מצותו, אבל עבודות הדם לא שייכי לבשר. ומאן דאמר היתר זריקה סבר, דכשמקבל הדם מהזבח מיקרי נעשית מצות הבשר. ועיין בדברי **הגר"ח לקמן** (ו:): אות יא, ולקמן (ח:): אות ל.

ז) **רש"י ד"ה או היתר, בסוה"ד**, והשיבו בר קפרא דחזקיה ורבי יוחנן פליגי בהא מילתא. ובהגהות **היעב"ץ** כתב, דמלישנא דגמ' משמע, דלא בר קפרא מסיק לה, אלא בעל הש"ס מייתי לה.

ח) **תוס' ד"ה שקיבלו, בתוה"ד**, אם כן למה לי למיתני זרוק פסולין כלל וכו'. כתב **הרש"ש, דברש"י ד"ה אלא לאו** משמע דמפרש, ד"זרקו" לא קאי אפסולין, אלא מיירי בכשרים, ולפי זה לא קשה מידי.

ט) **בסוה"ד**, וגם לא כמאן דאמר היתר שחיטה שנינו דהא כי נמי קיבלו פסולין איכא היתר שחיטה וכו'. ביאר **החיי אריה**, דהכא ליכא לאוקמי קודם גמר השחיטה, כמו שכתבו **התוס' ד"ה היתר, בסוה"ד**, לגבי דרום, דהא תנא אתא לאשמועינן דאין צריך בהיתר אכילה, ואי הוי סגי בהיתר שחיטה, לא היה סותם כך, דאכתי העיקר חסר מן הספר.

י) **רש"י ד"ה שלן**, הדם או הבשר. הקשה **הרש"ש**, דאי מיירי בלן הבשר אבל הדם נזרק בהכשר, תיפוק ליה מטעם דכבר הוזה, דאין בו דין כיבוס. אלא ודאי הכא מיירי בלן הדם.

יא) **בא"ד**, למר כדאית ליה היתר שחיטה. הקשה **הקרן אורה**, דלענין דין

פיגל אין מועלין אבל לא פיגל מועלין. ותירץ, דדוקא למאן דאמר "היתר זריקה שנינו", מהני נמי לענין להביא לידי מעילה, דהיינו מטעם ד"כל העומד לזרוק כזרוק", אבל למאן דאמר "היתר שחיטה", דהטעם דמפקא ממעילה משום שהותר לעבודת כהנים, לא שייך לענין להביא לידי מעילה באמורי קדשים קלים, דהא בעינן שיוברר חלק גבוה. וסוגיא דהכא אזלא למאן דאמר "היתר שחיטה שנינו". נולכאורה קצת קשה, דמה הכריח לתוס' להעמיד הסוגיא כהאי מאן דאמר, דהרי ביארו בסמוך עוד הכרח לקושיית הגמ'.

י) **תוס' ד"ה לא, בתוה"ד**, כהרצאת כשר כך הרצאת פסול כלומר שיהיה מרוצה לאכול בהיתר ממנו. **בחידושי הגרי"ז בזבחים** (כו:). כתב בדעת רש"י שם, דהא דבעינן שיהא הבשר נותר, אינו משום דדין פיגול תלוי בהיתרו ואיסורו של הבשר, אלא דבעינן שתחול הזריקה על הבשר בתורת "זריקה המתרת", וכל שהבשר אסור לא חיילא כלפיו דין זריקה המתרת, דכדי שיקרב המתיר כמצותו לא סגי בזריקה **שמכפרת ומכשרת**, אלא בעינן זריקה **דמהניא אף לגבי אכילה**. ויישב בכך כמה קושיות התוס' שם. [ומשמע דהתוס' סברי דתליא בהיתר הבשר ממש].

יא) **[תוס' ד"ה היתר** (בנמשך לדף ה.), **בתוה"ד**, אבל כי נמי נשחט בפסול אין אסור לקבל. לכאורה דבריהם אליבא דרבנן בבחייתא **דתמורה** (ו:): דלא ילפי לאסור קבלת הדם בבעלי מומין, דאילו רבי יוסי ברבי יהודה התם מרבה לאסור קבלת הדם, ורש"י **בחולין** (פ:): **ד"ה משום** כתב, דמקרא דהתם ילפינן לאיסור הקרבה בכל הפסולין. אמנם אפשר דקרא לא מיירי אלא בפסולין מחמת גופן, דומיא דבעל מום. (א.ג.).]

יב) **בא"ד**, דמיירי כגון שקיבל קודם גמר השחיטה דהשתא לא נגמרה השחיטה בהכשר. ביאר **בעולת שלמה**, דמיירי שקיבל כל הדם קודם גמר השחיטה, דאי נותר דם בגמר השחיטה יכול עדיין לקבלו בהכשר, דלא מיפסיל כל הזבח מחמת שקיבל מקצת הדם בדרום, וכדתנן **בזבחים** (לב:). דבקיבלו פסולין, אם יש דם הנפש יחזור הכשר ויקבל. עוד כתב, דהא דמשכחת לה שקיבל בדרום בשעת שחיטה בצפון, היינו באופן דהמקבל גופיה היה עומד בדרום, ומשום הכי מיקרי קבלה בדרום אף שהבהמה היתה בשעת קבלה בצפון, וכדילפינן **בזבחים** (מח:), דבעינן שיהיה המקבל עומד בצפון. **והגרי"ד** הקשה **בשם הגרי"ז**, איך מהני כלל קבלה קודם גמר השחיטה, דהא אמרינן **בסוטה** (טו:): דסכין מקדשת הדם, [דהיינו מעשה השחיטה] וכל זמן שלא נגמרה השחיטה איך יתקדש הדם. [ובפרט למאן דאמר אינה לשחיטה אלא לבסוף קשה טפן].

דף ה ע"א

א) **גמ', חזקיה אמר היתר שחיטה שנינו. בשיטה מקובצת** הביא גירסת התוס' כתב יד, דמוסיף, וריש לקיש אמר היתר זריקה. וכן כתבו **בתוס' לקמן** (ו:): **ד"ה בשר, ודף** (ח.) **ד"ה הוזה**, דאיכא מאן דאמר היתר זריקה שנינו. **והתוס' ביבמות** (לג.) **ד"ה אלא** כתבו, דבר קפרא אית ליה הכא היתר זריקה שנינו.

ב) **גמ', רבי יוחנן אמר היתר שחיטה שנינו.** כתבו **התוס' לקמן** (ח.) **ד"ה הוזה**, דעוף נמי סגי במליקה להאי מאן דאמר, דעל ידי המליקה ראוי להזות, וכן נקטו **התוס' בזבחים** (סו:): **ד"ה ואלא.** אבל **השיטה מקובצת** (שם בעמוד א') כתב מכח קושיית התוס' שם, דדוקא בבהמה דעל ידי

הדרגת הירומי

מסכת מעילה דף ה - דף ו

כה ניסן - כט ניסן התשע"ב

ולא קאי אדם, ו"לאחר זריקה" היינו כשנזרק הדם כדינו ביום. ובאמת אין כאן חידוש, דפשיטא דאין בו מעילה, כיון שיצא מידי מעילה על ידי הזריקה שהיתה בהכשר [וגם הבשר היה כשר בשעת הזריקה]. וכן כתב הרש"ש.

(ב) רש"י ד"ה לא דקבליה, בתוה"ד, והוא אכל הבשר בלילה. ביאר המשמרות כהונה, דכונתו לאפוקי, דאי אכלו למחר ביום, לית ביה מעילה, כיון דיום זמן זריקה הוא, וחשיב כעומד לזרוק. ואף דהויא זריקה פסולה, דהא לן הדם, לרבי שמעון מהני זריקת לן לאפוקי ממעילה, לפירוש רש"י בד"ה כיצד, וסובר רש"י, דאף בפסול אמרינן עומד לזרוק. אבל הברכת הזבח כתב בדעת רש"י, דבפסול מחמת לינה לא אמרינן עומד לזרוק, ולהכי בלא הוי שהות ביום ליכא היתר זריקה. ונלשיטתו הוא הדין כשאכלו ביום]. ועיין באות ז.

(ג) רש"י ד"ה אי הכי, בתוה"ד, לאחר שקיעת החמה דנשחט בלילה. כתב הקרן אורה, דאין דבריו מדוקדקים, דמה ענין נשחט בלילה לכאן. [אלא מיירי סמוך לשקיעת החמה].

(ד) גמ', לא דקבליה סמוך לשקיעת החמה. כתבו התוס' במנחות (כ): ד"ה נפסל, דיש מפרשים דמדאורייתא דם אינו נפסל אלא בצאת הכוכבים, ורבנן עבוד הרחקה ופסלוהו מתחילת השקיעה [שהוא כדי הילוך ד' או ה' מילין קודם צאת הכוכבים כמבואר בתוס' שם], והא דאמרינן הכא דבקבליה סמוך לשקיעת החמה אית ביה מעילה, ההיא מעילה מדרבנן היא, דמדאורייתא עד צאת הכוכבים יש שהות לזרוק. ונחזינן בדבריהם, דאף דאיכא איסורא דרבנן לזרוק, מכל מקום מיקרי עומד לזרוק כלפי דאורייתא, ולא אמרינן דמאחר דאמרו ליה רבנן אל תזרוק, לא מיקרי עומד לזריקה אף כלפי דאורייתא].

(ה) גמ', שם. לכאורה צריך ביאור, אמאי נקט דקבליה סמוך לשקיעת החמה, דהיינו דוקא אי נימא "היתר זריקה", דתליא בקבלה, ולגירסתינו לעיל (ה). לא מצינו אלא מאן דאמר "היתר אכילה", ומאן דאמר "היתר שחיטה", ואם כן הוה לגמ' ליישב אליבא דמאן דאמר היתר שחיטה, והוה ליה למינקט דשחטיה סמוך לשקיעת החמה. ובשלמא לגירסת התוס' (בעמוד ב') ד"ה בשר, דאיכא מאן דאמר "היתר זריקה", יש לומר דהגמ' נקט לה משום האי מאן דאמר. (א.ג.).

(ו) גמ', דקבליה סמוך לשקיעת החמה דלא היה שהות למזורק. כתב בספר תקנת עזרא, דחזינן מהכא, דאף דודאי נשחטה אחר תמיד של בין הערבים, מכל מקום אי הוה שהות ביום היו זורקין הדם. והקשה על התוס' ביומא (כט). הנמשך לעמוד ב' ד"ה אלא, שכתבו אליבא דרבי שמעון, דכשנשחט הזבח אחר תמיד של בין הערבים, אסור לזרוק הדם, דהכא אליבא דרבי שמעון קיימינן, ואפילו הכי הוי ראוי לזרוק אי איכא שהות ביום.

(ז) רש"י ד"ה לאחר זריקה, בתוה"ד, והכא ליכא למידק וכו'. טעמא דפיגול הא לא הוי פיגול אין מועלין בו, דהא סבירא ליה לרבי שמעון דזריקת פיגול מוציאה מידי מעילה. כתבו הברכת הזבח והצאן קדשים, דחזינן מדבריו, דאף בפיגול מיקרי עומד לזריקה, ולמאן דאמר היתר זריקה, יוצא מידי מעילה, אי נימא דזריקת פיגול מוציאה מידי מעילה. ונלשיטתו דודאי אין חילוק בין פיגול לכשר אי נימא דלא כרב גידל, ואף קודם שנזרק, ודלא כהתוס' בד"ה תא שמע, דנקטו דבפיגול ודאי לא אמרינן

כיבוס ודאי לא מיקרי שעת הכושר אלא כשנתקבל בכלי, ולא סגי בשחיטה לחוד, דדוקא דם הכשר לזריקה איתא בדין כיבוס, וכן מפורש בזבחים (צב). דשעת הכושר היינו שנתקבל בכלי.

דף ה ע"ב

(יב) גמ', אין לך דבר שיעשה שירים אלא חוץ לזמנו וכו'. הקשה בחידושי הגרי"ז בזבחים (לד:), מאי נפקא מינה בהא דעושה שיריים בחוץ לזמנו, הא אפילו אם הדם הנותר לא נעשה שיריים, הרי הזבח נפסל לגמרי בעבודת הפיגול דכבר קרב המתיר כמצותו. ותירץ, דנפקא מינה לענין אם עלה הדם הנותר, דאי חשיב דם ראוי לזריקה ופסולו רק משום פיגול, דינו דאם עלה לא ירד, ואי חשיב שיריים, אם עלה ירד, דאינו ראוי למזבח. אמנם ברש"י ד"ה והא בעא, אי אפשר לבאר כן, וצריך עיון.

(יג) גמ', אלא חוץ לזמנו וחוץ למקומו. ובזבחים (לד:), אמרינן עלה, הואיל ומרצה לפיגולו. ופירש רש"י בד"ה הואיל, הואיל דהוי זריקה מן התורה למקבעיה בפיגול ופסול. וכתב בחידושי הגרי"ז (שם), דממה שכתב רש"י "ופסול", מבואר, דאף פסולא דחוץ למקומו בעי שיקרב המתיר כמצותו. וביאר הגרי"ז, דודאי דהזבח נפסל לאלתר, אלא דלא חייל עליה שם של "חוץ למקומו" עד הזריקה, ונפקא מינה לדעת הרמב"ן בהוספות על ספר המצוות דאיכא לאו מיוחד לאוכל בשר של חוץ למקומו, דחייל דוקא בזריקה. אמנם המשנה למלך (פי"ח מפסולי המוקדשין ה"ז) דדקדק ממה שאמר לעיל (ב). דחוץ למקומו מרצה לפיגולו, דלא חייל פסול כלל עד הזריקה בין בחוץ לזמנו בין בחוץ למקומו, ועיין שם. והתוס' במנחות (עט). ד"ה והדר כתבו, דודאי בחוץ למקומו לא מרצה לפיגולו, וכוונת הגמ' בזבחים, משום דאיתקש חוץ למקומו לחוץ לזמנו, ולהכי אף בחוץ למקומו מהני הזריקה לעשות שיריים.

(יד) רש"י ד"ה לאו כלום, בתוה"ד, דינו לישפך לאמה כדין שיריים, כתב הרש"ש, דנראה כוונתו, לשיריים שבצואר הבהמה, דאמרינן בזבחים (לד:), דדינן לישפך לאמה.

(טו) בא"ד, דאי אמרינן אינו עושה שיריים טעונין יסוד. כתב הרש"ש, דאינו מכון, והוה ליה למימר דאי אינו עושה שיריים יחזור הכשר ויקבל ויזרוק בהכשר.

(טז) רש"י ד"ה הכי גרסינן הא קמשמע לן, בתוה"ד, והא דתנן במסכת זבחים וכולן שקיבלו וכו'. בהגהות הב"ח (אות ב) ביאר תירוץ רש"י, דהכא איירי שקיבל הפסול סתם בשתיקה. ובחידושי הגרע"א תמה על דברי רש"י, דפסול עושה שיריים לא שייך אלא בזריקה, ואילו התם מיירי בקבלה. והרש"ש כתב, דהיא גופא כיוון רש"י לחלק.

דף ו ע"א

(א) רש"י ד"ה כיצד לן, הדם וכו'. דסבירא ליה לרבי שמעון זריקת לן מוציאה מידי מעילה. הקשה הקרן אורה, הא לא אשכחנא מאן דאמר דזריקת לן מוציאה מידי מעילה, ולעיל (ד:), תניא דאין מוציאה מידי מעילה, ודוקא בזריקת פיגול שקלו וטרו אי מהני. עוד הקשה, מאי מקשינן בסמוך ליתני קודם שקיעה, דילמא בעי לאשמועינן הא מילתא, דזריקת לן מוציאה מידי מעילה. ונלשיטתו נקט דוקא זרק, דהיינו אפילו בלא היה שהות ביום למיזריקה. ועל כן פירש, דהא דקתני "לן" קאי אבשר

טומאה. [מדכתיב כל טהור יאכל בשר, והנפש אשר תאכל בשר וגו' וטומאתו עליו ונכרתה, ומכח זה ממעטינן האוכל בטומאת הגוף לפני זריקת דמים וברש"י (שם) ד"ה יכול]. אבל התוס' (שם) ד"ה ואין חייבין, כתבו דטעמא דאין חייבים משום טומאה, מדדרשינן בזבחים (מה:): מדכתיב "אשר יקרב", דבהוכשר ליקרב הכתוב מדבר. [נדברי התוס' לגבי אימורין, ואפשר דמשום הכי לא ניהא להו בלפוטא דניתר לטהורים, דהתם מיירי לגבי בשר הניתר באכילה ולא לגבי אימורין הניתרים למזבח. ולדעת רש"י צריך לומר, דמדמינן אכילת מזבח לאכילת אדם].

(ג) מתני', רבי עקיבא אומר מועלין בו וחייבים עליו משום פיגול ונותר וטמא. לקמן (ח). אמרינן, דמודה רבי עקיבא דלא מהני הזריקה להתירו באכילה. והקשה התפארת ישראל (פרק א, בבעו אות א), דהיכי חייל איסור נותר איסור יוצא, דאינו "כולל" ולא "מוסיף". דבשלמא פיגול הוי "כולל" דכל הזבח נאסר, וכן טמא נאסר אף בחתיכות כשרות. והתקנת עזרא תירץ, דמשכחת לה בהביא שני שערות אחר כך, דחיילי לגביה כולוהו בבת אחת, וכמו שכתבו התוס' בזבחים (מה:): ד"ה אבל. עוד תירץ, לפי מה שכתב התוס' יו"ט (פ"א, מ"ג) בדעת הרמב"ם, דהא דאמרינן דמודה רבי עקיבא דאסור באכילה, אינו אלא חומרא מדרבנן, אבל מדאורייתא הזריקה מפקעת ממנו פסול יוצא לגמרי. [אמנם עיין בכריתות (כג:): דאמרינן בדעת רבי וחד תנא אליבא דרבי שמעון, דבקדשים "איסור חל על איסור". אלא דמכל מקום תיקשי, דלא מוכיח התם ממתניתין דידן].

(ד) מתני', שם. הקשה התקנת עזרא, לפי מה שכתב רש"י בזבחים (צ). ד"ה ומשום נותר, דטעמא דרבי אלעזר פוטר משום נותר, דדוקא בבשר הניתר לאכילה חייל דין נותר, אם כן אמאי מחייב רבי עקיבא משום נותר, דאף דהזריקה חלה עליו, מכל מקום לא ניתר באכילה. וכתב דמכאן מוכח כדברי התוס' יו"ט (שהובא באות הקודמת), דלרבי עקיבא מדאורייתא שרי באכילה.

(ט) מתני', אימורי קדשים קלים שיצאו וכו'. בזבחים (צ). בעי למימר מעיקרא, דמיירי ביצאו וחזרו קודם זריקה, ופליגי בהא דאמר רבינא בר שילא דאימורי קדשים קלים שיצאו קודם זריקה נפסלים מיד, דרבי עקיבא סבר דלא נפסלו במה שיצאו מעיקרא. ורב פפא דחי, דבחזרו כולי עלמא לא פליגי דמהני להו הזריקה, והכא מיירי בלא חזרו, ופליגי אי זריקה מועלת ליוצא או לא. וכתבו הצאן קדשים והרש"ש, דמה שפירש רש"י בד"ה אימורי קדשים קלים, דמיירי בחזרו ואחר כך זרק, היינו אף בחזרו, ומשום רבותיה דרבי אליעזר, אבל לעולם מיירי אף בלא חזרו, לפי מה שמפרש בד"ה רבי עקיבא דטעמא דרבי עקיבא משום זריקה מועלת ליוצא. וכדמשמע בדבריו בריש מתניתין ד"ה רבי עקיבא אומר, והא לא תיקשי דרב פפא אמר דבהדרי כולי עלמא לא פליגי, דלא אמר כן אלא בדרך דיחוי, ולאפוקי ממה שאמרו לימא כתנאי, דמציעו למימר דבחזרו לא נפסלו כלל, אבל באמת יש לומר דמיירי אף בהדרי ולכולי עלמא נפסלו ביציאתן מעיקרא, וכדברי רבינא בר שילא. והתוס' בזבחים (כו): ד"ה דילמא כתבו, דרב פפא סבר דבהדרי קודם זריקה, לכולי עלמא חייבים עליהם משום פיגול, דזריקה מועלת לגביהו, אבל פסול יוצא ודאי איכא.

(ז) מתני', וחייבין עליהן משום פיגול נותר. והיינו דלא כתנא אליבא

היתר זריקה כיון שאין דינו להזרק. והרש"ש תמה, איך אפשר להחשיבו עומד לזרוק, דגדולה מזו אמרו במנחות (קא:): דהיכא דליכא מצוה לא מיקרי עומד ליפדות, וכל שכן הכא דאסור לזרוק. ובספר משמרות כהונה הקשה מדברי רש"י לעיל (ה:): ד"ה לעולם, דמבואר בדבריו דאף אי מהני זריקת פיגול לאפוקי מידי מעילה [דהוא הכרח הגמ' שם להעמיד דוקא בלא זרק], מכל מקום בקבלה לא מהני, דלא מיקרי עומד לזרוק. וכן מבואר בדברי רש"י בסמוך ד"ה לא דלא זרק.

(ח) תוס' ד"ה תא שמע, בתוה"ד, אבל אימת פיגול וכו' ביאר הברכת הזבח, דתוס' סברי דכל שפיגל הקרבן, תו לא מיקרי ראוי לזריקה, שהרי אינו עומד לזרוק. [ולשיטתם הא דמשנינן קודם שיראה לזריקה לאחר שיראה לזריקה, היינו נמי דוקא כשפיגל אחר שיראה לזריקה. וצריך ביאור קושיית הגליון בשיטה מקובצת].

(ט) רש"י ד"ה מפקא, בתוה"ד, והיינו דאמרינן במסכת מנחות (מז:): הא איתותב רב גידל, דהא סתמא ורבי שמעון תרוייהו סבירא להו דזריקת פיגול מוציאה מידי מעילה. הרש"ש תמה, דמהך ברייתא ליכא ראייה דלא כרב גידל, דהא למאן דאמר "היתר אכילה", אדרבא מסייעא לרב גידל, וכדאמרינן מעיקרא. והתוס' במנחות (שם) ד"ה ולא פירשו, דרב גידל איתותב מכח האי קושיא דלעיל (ג:). והקשו, דהא בסוף הסוגיא מיינתין סייעתא לרב גידל מהך ברייתא. [דהיינו דמסייע על כל פנים למה שאמר דבקדשים קלים אינו מביא לידי מעילה]. ועיין לעיל (ד). אות ז.

דף ו ע"ב

(י) רש"י ד"ה בשר קדשי קדשים שיצא, ואחר כך נכנס ושוב נזרק הדם. הקשה הרש"ש, מאי רבותא במה שחזר ונכנס, דודאי כבר נפסל ביוצא מיד ביציאתו, ודוקא לגבי אימורי קדשים קלים בעינן למימר בזבחים (צ). דאם יצאו וחזרו קודם זריקה לא מיפסלי, כיון דלא נתקדשו לגמרי.

(יא) מתני', רבי אליעזר אומר מועלין בה. בחירושי הגרי"ז זבחים (כו:): הביא בשם הגר"ח, דדוקא יוצא לא פקע ממעילה, משום דלא מיקרי זריקה כלל כלפי היוצא, אבל בורק זריקה שלא במקומה, אף דאמרינן בזבחים (שם) דהבשר לא ניתר באכילה בכהאי גוונא, מכל מקום פקע מידי מעילה, דהזריקה חלה על הבשר, ואף שלא התירה אותו באכילה לכהנים, כיון שנוזק עליו הדם, כבר לא מיקרי קדשי ה'. אבל החזון איש (זבחים סימן ז, ס"ק א) הוכיח ממתני' בזבחים (טו:): ותוס' שם (בעמוד א) ד"ה למעלה, דבוריקה שלא במקומו, אף דמכפרא, לא יצא הבשר ממעילה. ועיין בדברי הגר"ח שהובאו לקמן (ח:): אות ל.

(יב) מתני', ואין חייבין עליו משום פיגול ונותר וטמא. פירשו התוס' בד"ה בשר, דטעמא דפיגול, משום דדרשינן בזבחים (כח:): כהרצאת כשר כך הרצאת פסול. וביאר הרש"ש, דאף דעיקר הזריקה כשרה ומכשרת הזבח, מכל מקום כלפי האי בשר היא כזריקה פסולה. והתוס' יו"ט (פ"א מ"ב) כתב (בשם תוס'), דילפינן פיגול "עוון עוון" מנותר. ונותר יליף "חילול חילול" מטומאה. ורש"י בזבחים (צ): ד"ה ומשום נותר פירש, דאין נותר אלא בבשר הכשר לאכילה, כדכתיב "ביום זבחכם יאכל וממחרת וכו'". [דבסיפא דהאי קרא כתיב והנותר וגו']. ולגבי טומאה פירשו התוס', דבעינן ניתר לטהורים, וכן פירש רש"י בזבחים (צ): ד"ה ומשום טומאת הגוף, דדרשינן במנחות (כה:): דדוקא הניתר לטהורים חייבים עליו משום

חדר היומי

מסכת מעילה דף ו - דף ז

כט ניסן - ל ניסן התשע"ב

שאינו ראוי לאכילת אדם, דלא מהני לפגל. ואם כן שפיר מייתי, דמדמהני מחשבה על אבוד ושרוף, על כרחך דהזריקה חלה עליו, ואם כן הוא הדין דחיילא אירוצא.

ג) תוס' ד"ה **חישב**, בתוה"ד, במחשב בשעת זריקה על מנת לזרוק. **הצאן קדשים** הגיה "בשעת הולכה". וכן איתא בתוס' זבחים (יג:): **ד"ה על מנת**. ועיין שם.

ד) בא"ד, על מנת לשפוך את הדם שנשפך מן הכלי למחר וכו'. כתב החזו"ן איש (זבחים סימן יט ס"ק נ), דעל כרחך מיירי שחישב לאסוף הדם קודם הזריקה, דאי לאו הכי מה מהני מה שיכול לאספו, דסוף סוף כשלא יאספנו הוי דם פסול שאינו ראוי למזבח, והוי כמחשב על דבר שאינו ראוי למזבח דאינו מחשבה, ולא דמי לשרוף או אבוד, דהתם אי היה קיים היה ראוי. והא דמדמי לה לאלל, היינו דהאלל נמי אם אכלו חשיב מצוה, אלא שאין חיוב לאכלו, והכא נמי אם יאספנו ראוי למזבח, אלא דכיון שאין מצוה לאספו, והשתא בשעת המחשבה אינו ראוי, אינו מפגל.

ה) תוס' ד"ה **אמר ליה**, בתוה"ד, ואלל הוא גיד הצואר. הקשה **הצאן קדשים**, הא התוס' בחולין (קכא). ד"ה **מרטקא** דחו להך פירוש שהוא פירוש רש"י. ועוד הקשה, דתוס' בסמוך כתבו, שאם רצה לאוכלו אוכלו, וגיד הצואר אינו ראוי לאכילה כלל, דכעץ בעלמא הוא. ועל כן כתב להגיה בתוס' "דאלל הוא בשר מת", וכמו שנקטו התוס' שם.

ו) רש"י ד"ה **אבל יצא דם**, בתוה"ד, אין זריקה של אותו דם שיצא. וכן כתבו התוס' ד"ה **אבל דם**, שזרק אותו דם עצמו שיצא. וכתב החק נתן, דמשמע דפירשו, דמיירי שלא יצא כל הדם, אלא דמכל מקום בסוף לא נזרק הדם הכשר משום שנשפך. ומה שהעמידו בכהאי גוונא, דאי ביצא כולו, הא אפילו בבשר שיצא כולו לא אמר רבי עקיבא.

ז) גמ', והרי דמן מונח בכוסות מועלין בשתיהן. כתב הברכת הזבח, דמהכא מוכח כמאן דאמר "היתר אכילה" שנינו, דהרי הכא נשחט ונתקבל כדין, ואפילו הכי לא יצא מידי מעילה. והצאן קדשים כתב, דהכא שאני, שלא שייך לומר בשניהן דהוו עומדין ליזרק, שהרי אפשר לזרוק רק כוס אחת, וחשיבא כל אחת כספק עומדת ליזרק, והוי ספק מעילות דמחייב בה רבי עקיבא אשם תלוי, כדאיתא בכריתות (כב.).

ח) גמ', כי אמר רבי עקיבא בבת אחת אבל בזה אחר זה לא. רש"י בזבחים (קיא:): ד"ה **כשם**, ביאר טעמא דדמה פוטר בשר חברתה מן המעילה, משום דהויא חטאת שנתכפרו בעליה, וקיימא לן דחטאות המתות לא נהנין ולא מועלין בהן. והתוס' (שם קיב). ד"ה **כשם** הקשו, דאי חשיב חטאות המתות, אם כן אפילו בזה אחר זה ליפוק מידי מעילה בזריקת אחת מהן. אלא על כרחך, דכיון שנשחטה לפני זריקת דם ראשונה, וראוי להתכפר בה מעיקרא, לא הויא חטאת המתה. וכן ביאר הקרן אורה בדברי התוס' ד"ה לא ד"בזה אחר זה" היינו שקיבל דם השנייה אחר שזרק דם הראשונה, דהא דמועלין בה ולא הויא חטאת המתה, היינו משום דעל כל פנים שחטה קודם זריקת הראשונה. והקשה הטהרת הקדש בזבחים (קיא:), לפירוש רש"י דיוצאת ממעילה משום דין חטאות המתות, מה מוכיח מינה רבי עקיבא במתניתין (ו:): דמהני זריקה ליוצא, הא לאו מטעם דמהני ליה זריקה הוא.

דף ז ע"ב

רבי שמעון בכריתות (כג:): דאמר אין פיגול בעולין ואין נותר בעולין, משום דאין איסור חל על איסור. ואי מיירי בהביא שתי שערות אחר שנתפגל או ניתותר, איתא אף כהאי תנא, דבבת אחת מודה, וכדאמרין התם.

יז) תוס' ד"ה **שלא כתיקונה**, בסוה"ד, דהא קאמר אם עלה לא ירד, כתב העולת שלמה, דאין כוונתם דמהא חזוין דחיילא זריקה עליהו, דהא קודם זריקה נמי אם עלו לא ירדו, וכדאיתא לקמן (ז:): [ועיין בדברי הכסף משנה שהובא שם באות יב, דסבור דבעי זריקה]. ועוד, דבפיגול נמי אם עלה לא ירד, ואם כן מה תירצו בכך. אלא כוונתם, דעיקר החילוק בין פיגול ליוצא, דבפיגול הזריקה לא מקדשת, מה שאין כן ביוצא דהזריקה עצמה בהכשר. אלא דכדי לקבוע במעילה לא סגי במה שנורק עליו הדם, ובעינן נמי שיהיה ראוי לה, ולכך הוסיפו דין האמורים אלו דאם עלו לא ירדו, ושפיר מיקרו קדשי ה'. אבל בהא לחוד לא סגי, דבעינן נמי קידוש על ידי זריקה, ולהכי באימורי פיגול אף שאם עלו לא ירד, אין בהן מעילה.

יח) גמ', אמר רבי יוחנן וכו' אבל יצא כולו לא אמר רבי עקיבא. כתבו התוס' במנחות (יב). ד"ה **הני מילי** בחד תירוצא, דרבי יהושע בפסחים (עז:): עדיפא מדרבי עקיבא, דאיהו סבר אפילו ביצא כולו מהני ליה זריקה. יט) תוס' ד"ה **אמר ליה**, בתוה"ד, וקשה וכו' דמדמה שאר פסולין ליוצא, הא פירשתי במתניתין דאין לדמות. הקשה הרש"ש, דהתוס' במתניתין בר"ה בשר פירשו לאידך גיסא, דפסול יוצא קיל טפי משאר פסולין, ואם כן יש לומר, דמקשי ליה מקל וחומר. וכתב דיש לומר דכוונתם, דכיון דבשאר פסולין מודה רבי עקיבא, אם כן על כרחך צריך לחלק בין הא דמחשבין על האבוד להא דמתניתין, ואם כן מאי מקשי ליה. ועיין מה שביאר בשיטה מקובצת (אות כז).

כ) גמ', שם. כתב התוס' יו"ט (פ"א, מ"ג), דמדברי הרמב"ם (בפ"א מפסולי המוקדשין הל"ג) משמע, דלענין אימורי קדשים קלים דתהני להו הזריקה להביאם למעילה, מהני אף ביצא כולו, ונראה דהטעם, דלהחמיר אין צריך למיגו, דדוקא להוציא בשר קדשי קדשים ממעילה בעינן מיגו. אמנם התוס' במנחות (יב). ד"ה **הני מילי** כתבו, דאף לענין לקבען בפיגול, לא מהני אלא ביצא מקצת הבשר. [וחזוין דאף לחומרא בעינן מיגו].

דף ז ע"א

א) גמ', מחשבין על האבוד ועל השרוף. ובמסקנא מוקמינן בעומד לאיבוד ועומד לשרוף. וכתב החזו"ן איש (זבחים סימן יט, ס"ק נ), דחזוין מהכא, דבמחשבת פיגול, אין צריך שיהיה בדעתו לקיים המחשבה בפועל, דהכא ודאי אינו שייך, אלא סגי במה שמחשב לשנות משפטי הקדושה, ומחשבתו שאילו היה בעולם יקטירנו או יאכלנו למחר. [ולכאורה צריך עיון, דיש לומר, דמיירי שלא ידע שהיה אבוד ושרוף. (א.ג.) ואולי יש לומר, דמהא דסתם ולא אוקמי בהאי גוונא, מיירי אף בידע].

ב) רש"י ד"ה **והא אבוד ושרוף**, בתוה"ד, הכא נמי אף על גב דיצא כולו דכמאן דליתיה דמי תיהני ליה זריקה. הקשה העולת שלמה, הא אינם דומים, דכאן הנידון רק לענין מחשבתו שהיתה על אבוד, ואילו במתניתין דנין כלפי דין היוצא גופיה. וביאר על פי דברי רש"י במנחות (יב). ד"ה **מהו**, דאם מחשב על דבר שלא חלה זריקה עליו, הוי כמחשב על דבר

שרגילות התנאים למיתני הכי. והא דדייקינן לה בחולין (כ.), היינו משום דדוקא בהאי מתניתין נקט להאי לישנא, ולא במשניות הסמוכות לה. (יד) **תוס' ד"ה הא איסורא**, שאסור לאכול וכו' דבהדיא כתיב בקרא דכהנים אכלי להו. הקשה **השפת אמת**, אי קושיית הגמ' מאכילה, מאי קשיא, הא באמת איכא איסורא לאכול אף אחר זריקה קודם הקטרת אימורין. ועל כן פירש, דקושיית הגמ' לא מאכילה אלא מהנאה. (טו) **תוס' ד"ה הא ממונא**, בתוה"ד, דאי למאן דאמר היתר זריקה אם כן לאחר זריקה רצונו לומר לאחר שניתר לזריקה. והקרא **אורה לעיל** (ה.). נקט בפשיטות, דלענין להביא לידי מעילה בקדשים קלים, לכולי עלמא בעינן זריקה ממש. והעולת שלמה לעיל (ד:), כתב, דאף התוס' לא מיירי אלא למאן דאמר "היתר זריקה", אבל למאן דאמר "היתר שחיטה", לא אמרינן הכי בקדשים קלים. (עיין שם).

פרק חטאת העוף

דף ח ע"א

(טז) **רש"י ד"ה חטאת העוף**, בתוה"ד, אם נהנה ממנה מחיים כגון שמכרה דהוציאה לחולין, ובפירוש קדמון (הנדפס בסוף הגמ') כתב, דמשכחת לה שנהנה מחיים, כגון שנהנה בנוצתה. וכתב **התקנת עזרא**, דדברי רש"י תליא במה שנחלקו הראשונים אי איכא מעילה בקדשי מזבח על ידי שינוי רשות, דהרמב"ם (בפ"ו ממעילה ה"ה) כתב, דאף בקדושת הגוף למזבח איכא חיוב מעילה על ידי שינוי רשות, אף דלא נפיק לחולין בכך. אבל יש מהראשונים דסברי, דבקדושת הגוף ליכא מעילה דשינוי רשות. ורש"י סבר כהרמב"ם, והפירוש קדמון סבר כראשונים דפליגי עליה, ולכך פירש דמשכחת לה בנתחמם בנוצתה, ולא פירש במכירה. ומכל מקום תמה על לשון רש"י "דהוציאה לחולין", דמשמע דעל ידי מכירתו נפקא לחולין, והא תנן **לקמן** (יט:), דאין מועל אחר מועל אלא בבהמה וכו', והיינו משום דבהמת קדשים לא נפקא לחולין על ידי מעילה. וכן תמה **הקרא אורה**.

(יז) **מתני', נמלקה הוכשרה ליפסל בטבול יום**. פירש רש"י **בר"ה הוכשרה**, דניתוסף בה קדושה משנמלקה ליפסל בטבול יום. אבל אין לומר דטעמא משום דבעלי חיים לא מקבלי טומאה, **דלקמן** (ט). תנן הכי נמי גבי מנחות, דלא מיפסלי בטבול יום ומחוסר כיפורים, אלא אחר שקדשו בכלי, וחזינן דבעי קדושת כלי בדוקא לענין זה, והכא מליקתו מקדשתו כמו כלי וכלשון **התוס' בזבחים** (סח:), **ד"ה אמר רב**.

(יח) **תוס' ד"ה ובלילה**, בלינת דם בשקיעת החמה מיירי. לכאורה לא אתי שפיר לדעת **התוס' בזבחים** (נו). **ד"ה מנין**, דהא דדם נפסל בשקיעת החמה, היינו בתחילת השקיעה קודם צאת הכוכבים, אף דלכל מילי חשיב עדיין יום. דלפי זה לכאורה לא שייך לקרותו **פסול לינה**, דהא נפסל כבר קודם הלילה. (א.ג.).

(יט) **בא"ד**, ואי אפשר בלינת יום ולילה אלא לאחר הזאה וכו' דאם לא כן יפסל הדם בשקיעת החמה. והעולת שלמה תירץ, דאף דהדם נפסל בשקיעת החמה איכא נפקא מינה במה שנפסל הבשר בלינה, **דבפסחים** (פב). תנן, כל שפסולו בגופו ישרף מיד, בדם ובבעלים תעובר צורתו ויצא לבית השריפה. ואם כן מחמת שנפסל הדם בשקיעה, אכתי אין שורפין הבשר עד שיפסל בלינה. והמשמרות כהונה תירץ, דנפקא מינה למאן

(ט) **גמ', וקדם והעלה אימורין של אחד מהן קודם זריקה אי אתה מודה שאם עלו ירדו וכו' האמר עולא וכו'**. הקשה החזון איש (זבחים סימן יט, ס"ק מח), הא דינא דעולא היינו אפילו בנשפך הדם, מדאמרינן עלה **בזבחים** (פה:), דאין בהן מעילה, ואם כן אף אי לא מהני ליה זריקה דחבריה, אמאי ירדו, דלא יהא אלא כנשפך הדם של שתייהן. ותירץ, דכיון שנזרק דם דאיך גרע טפי, דאיגלאי מילתא דלא היה ראוי למזבח מעיקרא, ונדחה לגמרי. נולכאורה נראה דהא דאמרינן דאיגלאי למפרע, משום דמעיקרא היה עומד הספק אם יעלה לכפרה. אבל אי אמרינן דכחד גופא הוא, אף דזריקת האחד מפקעת אימורי השני מהמזבח מכאן ולהבא, מכל מקום לא אמרינן דנפרדו למפרע, דאדרבא בשעת זריקה הן גוף אחד. ועיין בדברי **הכסף משנה** באות יב, ולדבריו קושיא מעיקרא ליתא.

(י) **גמ', אמר ליה רבי יוחנן וכו'**. פירש רש"י **בר"ה האמר עולא**, דלדעת רבי יוחנן, טעמא דרבי עקיבא, לא משום דחד גופא הוא, אלא משום דרצה מזה זורק רצה מזה זורק. וכן פירשו **התוס' ד"ה אמר**. אבל **התוס' בזבחים** (קיב). **ד"ה כשם** כתבו, דהא דיש חילוק בין בבת אחת לבזה אחר זה, דדוקא בבת אחת חשיבי תרויהו כחד גופא. [וצריך ביאור איך יפרשו השקלא וטריא משתי אשמות]. וכן פירש רש"י (בעמוד א) **ד"ה אמר רבי אלעזר** דעל ידי דנשחטו בבת אחת כחד גופא דמו, וכן פירש **לעיל** (ו:), **ד"ה לא כשם**. [וצריך עיון שסותר לפירושו כאן].

(יא) **גמ', וקדם והעלה אימורין של אחד מהן קודם זריקה וכו'**. הקשה השיטה מקובצת (אות ו) **בשם רבי שמואל מוורדין**, אמאי לא קאמר העלה האימורין לאחר זריקת דמו של חבירו, דאי הווי כחד גופא, נימא דהותרו האימורין בזריקת חבירו. ותירץ, דאף אי הווי חד גופא, היינו דוקא למילי דקודם זריקה, כגון להוציא ממעילה, אבל למילי דבתר זריקה לא הווי כחד גופא, ולכך אמר דהעלה קודם זריקה. נולכאורה נראה לבאר החילוק, דלאחר זריקה כיון דזרק דם האחד אי אפשר לומר שיהיו גוף אחד, דהא אותו שזרק ממנו הדם נתברר להיות המכפר והשני נותר, מה אין כן קודם הזריקה חשיבי כגוף אחד דכל אחד מהם ראוי להיות המכפר. ותועלת הזריקה לענין מעילה חשיב לפני זריקה כיון שהזריקה מפקיעה לדינה דמעילה. אמנם **החזון איש** (זבחים סימן יט, ס"ק מז) כתב, דדוקא להקל עליו ולאקלושי קדושתיה לאפוקי ממעילה מהני זריקת חברו, אבל לא להוסיף עליו קדושה שיהיו האימורין ראויין למזבח, ולא לאכשורי בשר באכילה. וכתב דנראה דלכך כיוון השיטה מקובצת.

(יב) **רש"י ד"ה האמר עולא**, בתוה"ד, דכיון דחד גופא הוא כי הדר זריקת הדם לאחר העלאת האימורין וכו'. הקשה **החזון איש** (זבחים סימן יט, ס"ק מח), הא דינא דעולא היינו אפילו בלא זרק הדם, דאי זרק, פשיטא דלא ירד. ועוד, **דבזבחים** (פה:), אמרינן עלה, דאין בו מעילה, ואי מיירי בנוזק הדם, אמאי אין בו מעילה. ועל כן פירש דרש"י לא קאי כאן אממירא דעולא, אלא חזר לדין שתי אשמות. ואי קאי אעולא, אין כוונתו לאפוקי שלא נזרק, אלא נקט לה כדי לדמות לסוגיא דידן דמיירי בנוזק. אמנם **בכסף משנה** (בפ"ג מפסולי המוקדשין הי"ב) כתב, דהא דלעולא אם עלו לא ירדו, היינו כשנזרק הדם אחר כך.

(יג) **מתני', נמצא מעשה דמים בקדשי קדשים וכו'**. הקשה **התוס' יו"ט** (פרק א, משנה ד) אמאי תני לה, דכפל לשון הוא. והראשון לציון (שם) כתב,

כה) גמ', אמר רבא לאבא שאול מעלה עשו בקדשים. כתבו התוס' בד"ה לאבא שאול, דלמאי דבעי למימר מעיקרא דמתניתין רבנן היא, הא דאבא שאול הוי מדאורייתא, וכן ביארו בדעת הסוגיא דסוטה (כט:). והקרבן אורה הקשה, אמאי יהיה מדאורייתא כראשון לגבי קדש, דאין למצא לכך טעם מן התורה. והביא דרש"י בסוטה (שם) ד"ה ממאי וד"ה ודאי, נקט דהא דהוי כשני (שהאוכל הנוגע בו יפסול אוכל אחר), הוי מדאורייתא, אבל מה שהוא כראשון (שעושה שני ושלישי ורביעי) אינו אלא מעלה מדרבנן. וכתב הקרבן אורה, דלפי זה נראה לפרש, דמה שאמר רבא "מעלה עשו בקדשים" אינו אלא אליבא דאבא שאול, [דלדידיה על כרחך צריך לומר דהוי מעלה וכנ"ל], אבל הא דרבי מאיר דהוי כשני, לעולם הוי מדאורייתא, ורבא לא בא לדחות ולתרץ מתניתין ככולי עלמא (וכפירוש רש"י ד"ה אמר רבא וד"ה לרבי מאיר, וכתוס' ד"ה לאבא שאול) אלא מילתא באפי נפשה קאמר, לפרושי טעמא דהני תנאי.

כו) גמ', אמר רבי חנינא ליוצא ורבי עקיבא היא וכו'. כתב הקרבן אורה, דאף דכבר אשמועינן לה לעיל (ח:): התם אשמועינן בקדשי קדשים, והכא בקדשים קלים, דבתרוייהו מהני הזריקה אף ביוצא.

כז) תוס' ד"ה אמר, תימנה היכי דמי אי דיצא וכו' מודה רבי עקיבא כדאיתא לעיל. ביאר הברכת הזבח, דלעיל (ז:). אמרינן, דמודה רבי עקיבא ביצא דם וחזר וזרקו דלא מהני, וכשיצא הראש של העוף ממילא הוי כיצא הדם. [שהרי הדם בתוכו].

כח) בא"ד, אי נמי כגון שיצא כולו וחתך מה שיצא כולו וחתך מה שיצא עם העצם וכו'. הציצא קדשים לא גרס לה, דהא בזבחים (כה:): אמרינן דאם נעשה בעל מום קודם קבלה פסול, וילפינן לה מדכתיב "ולקח מדם הפר" פיר שהיה כבר, אלא צריך לומר, וחותך מה שיצא עך העצם. ועל ידי שחתך הבשר, הדם אינו עולה. וכן הגיה השיטה מקובצת. והרש"ש תמה, דאם כן אמאי כתבו התוס' "שאינן זה פסול בעופות", הא בהאי גונא אפילו בבהמה אינו מום כמבואר בזבחים (כו:). והברכת הזבח כתב, דלא יצא ממש כל האבר, אלא מקצתו וחתכה [דלא מיפסל העוף בכך, דאינו מחוסר אבר]. אבל החק נתן כתב, דלעולם מיירי שנחתך כל האבר, ומכל מקום לא איכפת לן בהכי, דהאי דינא דמום פוסל אף אחר שחיטה, אינו אלא בבהמה, אבל בעוף לא מיפסל אחר מליקה. וכתב הפרחי כהונה, דלכך כוונת התוס' במה שכתבו "אלא אם כן מחוסר אבר ואחר כך מלקה". אבל הרש"ש כתב, [לפי דרכו של הברכת הזבח, דמיירי ביצא מקצת אבר], דמה שכתבו "ואחר כך מלקה" קאי אתחילת דבריהם, דהכא מיירי שחתך ואחר כך מלקה, דהיינו משום דאי מלק ואחר כך חתך, כבר מיפסל הדם מיד שהיה מהאבר היוצא ונתערב עם שאר הגוף עד שחתכו. ועיין בדבריו בביאור הסוגיא דזבחים (כו:).

כט) בא"ד, והרב רבינו רחביה פירש וכו' פסולה לפי שזורק את השמנונית שנפסל ביצא על גבי המזבח. הקשה העולת שלמה בזבחים (עט:), דהתם אמרינן דטעמא דדם פסול שנתערב בדם כשר ישפך לאמה, משום גזרה שמא יהא רבה דם הפסול על הבשר, ומוכח דאם יהיה מחצה על מחצה כשר מעיקר הדין, ולא איכפת לן במה שזורק דם הפסול, וכדביארו התוס' (שם) ד"ה במאי, דרואין לדם הפסול כאילו הוא מים (ועיין בדבריהם), ואיך כתב דהטעם שלא יזרוק משום שזורק דם הפסול. ועוד, דלטעם דגזרה, יש לפסלו אף בדיעבד. [ואמנם במתניתין דזבחים (עח:), תנן, אם

דאמר בזבחים (פז:). דאין לינה מועלת בראש המזבח, ואם כן משכחת לה שהיה הדם בראשו של מזבח ולא נפסל בלינה, ואיכא נפקא מינה במה שנפסל הבשר בלינה. והביא דעת רש"י בזבחים (נו:). ד"ה ביום, דילפינן מקרא דדם נפסל אף אם לן בראש המזבח, וגרע מאימורין, ולשיטתו אי אפשר לתרץ כן. אבל התוס' (שם) ד"ה מנין פליגי עליה, ולדידהו ליכא קרא להכי. [אמנם אכתי תיקשי, איך יבאר מאן דאמר לינה מועלת בראש מזבח את משנתנינו].

כ) בא"ד, שמיד שנמלקה מתחילת לינה של יום ולילה ומשעת מליקה מונין. הקשה הקרבן אורה, מאי נפקא מינא בהא דמתחילין למנות מהמליקה, הא בין אם נמנה מהמליקה ובין אם נמנה מההזיה שהיתה ודאי קודם שקיעה, שיעורו אחד. והרש"ש תירץ, דבאופן שהזה סמוך לשקיעה ממש, אם היינו מונין משעת הזיה, היה זמנו עד סוף יום מחר, דכיון דלא היה לו זמן ביום קמא, צריך ליתן לו יום אחר כנגדו, וכהאי גונא אמרו בברכות (ט:), אבל השתא דמונין משעת מליקה, נמצא שהיה לו זמן דמקצת היום מהמליקה עד השקיעה. ונלכאורה צריך עיון, דבברכות אמרו כן לענין קדשים קלים דזמנן שני ימים, ואין השקיעה פוסלתן ולא עלות השחר, אלא דהתורה נתנה להם משך זמן, אבל הכא דמיירי בנאכלין ליום ולילה. אפשר דלעולם דינן דעלות השחר פוסלתן, ואין חילוק אם היה משך זמן יום ולילה אי לאו. (א.ג.).

כא) תוס' ד"ה הוזה דמה, בתוה"ד, ולמאן דאמר היתר זריקה רצונו לומר שנראה להוות. והתוס' ישנים (ביבמות לג:). בד"ה אלא כתבו בשם רבינו נתנאל, דדוקא בבהמה, ששחיטתה אף בחולין מתירתה, אמרינן דמהני היתר זריקה להוציאה ממעילה. אבל בעוף שנמלק, דכוותיה בחולין אסור משום נבלה, גם בקדשים לא יוציאנו מידי מעילה. ונלכאורה כל שכן למאן דאמר "היתר שחיטה" שנינו, יש לחלק כן].

כב) בא"ד, ולמאן דאמר היתר שחיטה וכו' בעינן שיהא ראוי להוות. והתוס' בזבחים (טז:). ד"ה ואלא הקשו, דהתם תנן דחטאת העוף שעשאה למעלה מועלין בה, ולמאן דאמר היתר שחיטה קשה, דכיון דמליקתה היתה בהכשר [דמלקה בכל מקום במזבח כשרה], כבר היה לה היתר מליקה מעיקרא ויצאה מידי מעילה, והשיטה מקובצת (שם בעמוד א, אות ד) תירץ, דדוקא בבהמה מהני היתר שחיטה, כיון שעומדת מיד לקבלה בכלי, אבל בעוף שאין בו קבלה, לא מהני היתר מליקה להוציאו מידי מעילה. [ולא כתוס' דידן].

כג) גמ', ומתניתין מני רבנן היא דתניא אבא שאול אומר וכו'. ובמתניתין דפרה (פי"א, מ"ד) שנינו לפלוגתא דרבנן ורבי מאיר דהכא. וכתב הרש"ש (שם), דהכא הוה מצי לאתויי למתניתין דפרה, אלא דניחא ליה לאתויי הברייתא שהוזכר בה גם דעת אבא שאול.

דף ח ע"ב

כד) גמ', וחכמים אומרים וכו' פוסל משקה קודש ואוכל קודש. כתב הפני יהושע בפסחים (יד:), בדעת הרמב"ם (פ"ה ממשכב ומושב ה"ז), דדוקא סתם טבול יום אינו אלא פוסל בקודש, אבל היושבת על דם טוהר שהיא כטבולת יום ארוך, החמירו בה חכמים טפי לעשותה כראשון, וכן כתב הקרבן אורה. והביא דבנדה (עא:): מבואר דאין לחלק, וצריך לומר דהרמב"ם לא גרס התם כגירסא דידן.

הדרך הייחודית

מסכת מעילה דף ח – דף ט

א אייר – ב אייר התשע"ב

ג) מתני', מיצה דמה. פירשו התוס' ד"ה מיצה (הנדפס לעיל ח.), דמיצוי היינו שסוחט הבשר והדם יוצא וכו'. ורש"י בזבחים (סד:): ד"ה והקיף כתב, שסומך העוף ודוחקו בקיר כדי שיתמצה הדם. אבל רש"י במנחות (ב:): ד"ה הזאה כתב, דמיצוי היינו שסוחט בין אצבעותיו וניצוק הדם הולך למרחוק.

ד) מתני', ומועלין בה עד שתצא לבית הדשן. ובתוספתא (פרק א, הלכה ג, והובא בתמורה לג.) אמרינן, דמוראתה ונוצתה יצאו מידי מעילה לאחר שנתמצה דמה. והקשו התוס' ביומא (נט:): ד"ה והרי, דהא אכתי מחוסר השלכה למקום הדשן, ולא נעשית מצותו. ותירצו, דכיון דהשלכה זו לא מצינו דבעיא בגדי כהונה, לכך חשיב נעשית מצותו. וזוהו על פי המבואר בגמ' בסמוך לגבי הוצאת הדשן. ועוד תירצו בשם ר"י, דעבודות הדם מתירות אותן.

ה) מתני', פרים הנשרפים וכו' נשחטו הוכשרו ליפסל וכו' ובלבנה. בזבחים (קד:): מיבעיא לן אי איכא פסול לינה בבשר פרים ושעירים הנשרפין, ולהאי גיסא דלינה לא פסלה, מפרש התם דהא דקתני הכא "ליפסל בלינה", היינו בלינת אמורין, ולא בלינת בשר.

ו) מתני', הוזה דמן חייבין עליהן משום פיגול. הרמב"ם (בפי"ח מפסולי המוקדשין ה"ז) כתב, דאין חייבים משום פיגול באכילת בשר פרים ושעירים הנשרפין, כיון שאין להם מתירין. ונדבריו מתניתין מיירי דוקא באמוריהן, דיש להם מתירין למזבח. והגרעק"א (בגליון הרמב"ם) תמה על דבריו, דלהדיא אמרינן בזבחים (לה.) פיגול באמורין נתפלגו פרים. ועמד בצריך עיון גדול.

ז) מתני', חייבים עליהם משום וכו' וטמא. כתב העולת שלמה בזבחים (לה.): דמדברי הגמ' שם מוכח, דאף על בשר פרים הנשרפים חייבים משום טמא. ואף דאמרינן במנחות (כו:), דבשר שלא נותר לטהורים אין חייבין עליו בטומאה, כיון שהותר לשרף כדינו, לא מיקרי אין נותר לטהורים, וכמו שחייבים על האמורים משום טומאה.

ח) מתני', ומועלין בהן בבית הדשן עד שיתיר הבשר. הקשה הרש"ש, אמאי לא קתני דמועלין באמוריהן עד שיצאו לבית הדשן, וכדקתני באידך. וכתב לחדש, דכיון דמצוות תרומת והוצאת הדשן לא כתיבי אלא גבי עולה, לא ילפינן מינה אלא לקרבנות שניתן דמן על מזבח החיצון דומיא דעולה, ולא ילפינן לחטאות הפנימיות. [ומשום הכי אף קודם הרמת הדשן אין מועלין בהן, דמשהוקטרו נעשית מצותן]. והתקנת עזרא כתב, דודאי מיירי הכא דוקא בבשר, אבל באמוריהן מועלין עד שיצאו לבית הדשן, כשאר קדשים.

ט) מתני', עד שיתיר הבשר. פירש הרמב"ם בפירוש המשניות, דהיינו מלשון "תוך", שנעשה חלול, והיינו שתחלחל האש את חלקיו עד שישאר כעין ספוג, וזה לאחר שתגמר שריפתו. [אמנם בזבחים (פי"ב מ"ו) תנן, ניתך הבשר אין השורף מטמא הבגדים, ופירש שם הרמב"ם, שנמס וניגר כפי שיארע לו בתחילת השריפה כשמתמוססות הלחיות. ולפירושו שם נראה ד"ניתך" מלשון המסה וכדכתיב ביחזקאל (כב, כב) כהתוך כסף, ומתרגמיהן כאתמסאה כסף, ורש"י בד"ה עד שיותך פירש, עד שיתעכל הבשר שנעשה אפר. וקשה, דבהדיא אמרינן בזבחים (קו.) דניתך הבשר אינו שיעורא דנעשה אפר, ואיכא בינייהו דשויהא חרוכא. (א.ג.).]

י) [תוס' ד"ה הוכשרו (הנדפס בדף ח.), תימה למאי הילכתא הוכשרו

לא נמלך ונתן כשר. אלא דהרמב"ם (בפ"ב מפסוה"מ הכ"ג) נקט דדוקא בנתערב בדם התמצית, אמרינן כן, אבל בשאר פסולין פסול אף בדיעבד, וכמו שביאר הר"י קורקוס עיין שם].

ל) רש"י ד"ה ורב אדא בר אהבה, בתוה"ד, ולא הוקבע בחטאת בפיגול ונותר וטמא וכו' עד דעביד מיצוי. הקשה בספר משנת רבי יעקב, אמאי לא קאמר נמי לצאת מידי מעילה, וכמו שהזכירו בד"ה אינו מעכב במילתיה דרב הונא. והביא דאף בדברי הרמב"ם מוכח שמחלק בכך, דפסק (בפ"ז ממעשה הקרבנות ה"ז) דמיצוי דחטאת העוף מעכב, ומכל מקום כתב (בפ"ב ממעילה ה"ו) דמשהוזה דמה אין מועלין בה. והלחם משנה (בפ"ז ממעשה הקרבנות ה"ז) כתב, דנראה דהרמב"ם מפרש, דהא דאמרינן הכא "מיצה דמה", משום פיגול נותר וטמא, אבל לצאת ממעילה, סגי בהוזה. אבל תמה, מהיכי תיתי להרמב"ם לחדש כן ולדחוק בלישנא דמתניתין. ובחידושי הגר"ח (סטנסיל, אות שעב) ביאר דטעם הרמב"ם, מזה דמבואר בזבחים (נב.), דאף למאן דאמר מיצוי מעכב, אינו מכפר בעצמו, אלא דהכפרה תלויה בו, דהיינו דאם לא מיצה, נפסלת ההוזה למפרע, ולעולם ההוזה עבדא לכפרה, ולא המיצוי. עוד הוכיח, דהא דזריקת דמים מוציאה הבשר ממעילה, היינו אף באופן שלא הותר הבשר, וכמבואר לעיל (ו:): דדמה פוטר בשר חברתה ממעילה, אף דודאי אינו מתיר בשרה באכילה. וחזינן, דמה שהזריקה מוציאה מידי מעילה, היינו משום שנתקיים כל דין הקרבן, וכבר אינו קדשי ה'. [וכן מבואר בתוס' ד"ה ותני]. ומשום הכי סגי בהוזה להוציא מידי מעילה, דאף דכפרתו תלויה ועומדת בהוזה, ועדיין לא הותר הבשר באכילה, מכל מקום כיון שנעשתה כל העבודה המכפרת, כבר לא מיקרי "קדשי ה'". מה שאין כן לענין לקבעו בפיגול ונותר וטמא, בעינן שיהא היתר בבשר, ולכך לא הוקבעו עד המיצוי. עוד כתב, דאפשר דאם לא הוזה לבסוף, הוברר למפרע דלא יצא מידי מעילה בשעת הוזה. והלוקוטי הלכות (בזבח תודה ד"ה ומועלין) כתב, דאפשר דהרמב"ם סובר דרק במיצוי יוצא מידי מעילה, ומה שנקט הוזה, לאו דוקא, והכוונה להוזה ומיצוי.

דף ט ע"א

א) גמ', קתני מיהת מיצה דמן. הקשה הרש"ש, דאפילו אי מיצוי מעכב, מכל מקום היכי מצי לפגל במיצוי לחוד, הא הוזה ודאי מעכבא, ואין מפגלין בחצי מתיר, כדתנן במנחות (טו.), ודוחק לומר דאתיא כרבי מאיר דפליג התם. ועוד, דלריש לקיש בזבחים (מא:): אף לרבי מאיר אין מפגלין בחצי מתיר. ותירץ, דהא דקתני "ומיצה" כולל ההוזה והמיצוי, ומיירי שפיגל בתרווייהו. אבל הלוקוטי הלכות (זבח תודה ד"ה ומועלין) כתב, דאפשר דלמאן דאמר מיצוי מעכב, חשיב כמתיר שלם, עיין שם.

ב) מתני', עולת העוף וכו' הוכשרה ליפסל בטבול יום. הקשו התוס' בחולין (פא.). ד"ה עולה, לדעת רבי שמעון דאמר דאוכל שאי אתה יכול להאכילו לאחרים לא חשיב אוכל לענין טומאת אוכלין, אמאי עולה מקבלת טומאה, לדעת רבא (בעמוד ב שם), דלא סבר דאכילת מזבח שמה אכילה. ותירצו, דלענין קבלת טומאה מודה רבא דאכילת מזבח שמה אכילה, ושפיר קרינא ביה "אשר יאכל", ודוקא לענין שחיטה שאינה ראויה, סבר דלא חשיבא אכילה לדעת רבא. וכן כתבו התוס' במנחות (קא.) בנמשך לעמוד ב) ד"ה פיגול.

(שם בהלכה י) דאפייתן מערב שבת, דהרמב"ם מפרש מסקנת הסוגיא במנחות (צה:), דאף דקדשי בתנור, לא קדשי קדושה גמורה ליפסל בלינה. וכן ביאר החזון איש (מנחות סימן כד, ס"ק י) בדעת רש"י כאן דלא גרס "בלינה", אף דתנא דמתניתין סבר דאפייתן בתנור מקדשתן.

(יז) מתני', לחם הפנים וכו' קרמו בתנור הוכשרו ליפסל וכו'. הקשו התוס' במנחות (נז:): ד"ה ושמענין, דהכא חזינן דלא קדשי קודם קרימת פנים בתנור, והתם משמע דלמאן דאמר עישרון כלי קודש הוא, משעה שנמדד הסולת בעישרון קדיש, ולהכי עוברין על עשייתו בחימוץ. והחזון איש (מנחות סימן כד, ס"ק ט) הוכיח דאין לתרץ דמתניתין דהכא אזלא דוקא כמאן דאמר עשרון לא נתקדש. ותירץ, דהעשרון מהני לקדש רק לענין שלא שלא יצא לחולין בפדיון, וכן שיתחייבו על עשייתו בחימוץ, אבל לא נתקדש קדושה גמורה ליפסל בטבול יום, עד שיתקדש בתנור כשקרמו פניו. וכתב, דדבר מחדש הוא לחלק בין קדושות אלו, דהא בעלמא שוין הן. ועיין בחידושי רבי שלמה היימן (עמוד קעח) מה שביאר בדעת רש"י.

(יח) מתני', המנחות מועלין בהן משהוקדשו. פירש רש"י בשבועות (יא.) ד"ה המנחות, דמייירי במנחת יחיד. ובחידושי רבי אליהו גוטמאכר מגריידיץ על המשניות (פ"ב מ"ח) תמה, אמאי פירש רש"י כן, דלכאורה מתניתין איירא אף במנחת ציבור, ולהכי לא קתני במתניתין מנחת העומר, דהוי בכלל האי בבא.

(יט) מתני', קדשו בכלי הוכשרו להפסל בטבול יום וכו'. הקשה התקנת עזרא, דהרמב"ם (בפי"א מאבות הטומאה הי"ג) כתב, דמנחות שלא נתקדשו בכלי הרי הן כתרומה, וחזינן דנפסלות בטבול יום, דהא תרומה נפסלת בטבול יום, והכא מפורש דרק משקדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום. ותירץ, על פי דברי התוס' בשבועות (יא.) ד"ה אלא מעתה, דמדאורייתא טבול יום לא פסיל אלא בקדושת הגוף, ומדרבנן פוסל אף בקדושת דמים. ואי נימא דאף הרמב"ם סובר כן, ומתניתין דנקט נתקדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום, היינו מדאורייתא, אבל מדרבנן מיפסלא משקדשו בפה.

(כ) מתני', שם. כתב השיטה מקובצת בשם מהר"פ, דלענין יוצא לא מיפסל אלא משנעשה בה עבודת הקמיצה, ומנחת נסכים דלא מחסרא קמיצה, מיפסלא ביוצא משקדשה בכלי. וכן כתבו התוס' במנחות (ט.) ד"ה ריש לקיש. והביאו שם, דרש"י בכמה דוכתי פליג, ונקט דמשקדשו בכלי מיפסלא ביוצא.

(כא) גמ', רב אמר אין מועלין בו הרי נעשה מצותו. כתב בשיטה מקובצת, דאפילו אי סבר כמאן דאמר ביומא (כג:): דבעינן בהוצאת הדשן ארבעה בגדים וכהן כשר, מכל מקום כיון שאין להוצאת הדשן זמן קבוע, אינה עבודה לענין שימעלו בה. וברש"י בדר"ה הנהגה משמע, שהיו מוציאים הדשן בכל יום, וכן נקט המשנה למלך (בפ"ב מתמידין ומוספין הי"ג) בדעת הרמב"ם שם. אבל רש"י בחולין (צ:): ד"ה חולצו כתב, דכשרבה התפוח, היו מוציאים אותו. וכן כתבו התוס' ביומא (כז:): ד"ה איכא דאמרי. [ולכאורה היינו כדברי השיטה מקובצת]. והמשנה למלך כתב, דעל כרחק ליכא מצוה גמורה להוציאו בכל יום, דהא תנן בתמיד (כז:): דברגלים לא היו מוציאים את הדשן, מפני שהוא נוי למזבח, ופסק כן הרמב"ם (שם). וביאר, דעיקר מצות הוצאת הדשן אינה אלא לפנות מקום המערכה, אלא שכן הוא דרך כבוד שיוציאו בכל יום כדי שיהא המזבח

ליפסל בטבול יום. דאי לאכילה והלא פרים הנשרפים אין בהם אכילה. לכאורה נראה לבאר, דקושייתם דוקא לפי מה שכתבו (בעמוד ב) בדר"ה לאבא שאול בדעת רבא, דטבול יום דפוסל קודש, אינו אלא מדרבנן, דאי פוסל מדאורייתא ודאי איכא נפקא מינה ללקות האוכלו משום אוכל טמא, וכדתנן במכות (יג.). (א.ג.).

(יא) בא"ד, גבי פר ושעיר של יום הכיפורים וכו' שהרי משל ציבור הם. כתב הרש"ש, דאינו מדוייק, דפר של יום הכיפורים לא בא משל ציבור, אלא דיחיד הוא, ובא משל כהן גדול, ומאיך פר העלם דבר משל ציבור הוא, ומכל מקום לא הקשו ממנו, דעיקר החילוק לענין דחית טומאה תלוי אם זמנו קבוע או לא, וכדאיתא במתניתין דתמורה (יד.). והתקנת עזרא כתב, דהא דאמרינן התם דתליא בזמנו קבוע, היינו דוקא לגבי טומאת גברי, אבל לגבי טומאת הקרבן גופיה, תליא במה שהוא קדשי ציבור.

(יב) בא"ד, משל ציבור הם ובאים בטומאה. כתב בהגהות החתם סופר, דאף דהיתר טומאה בציבור נאמר גבי טמא מת, ילפינן מיניה בקל וחומר לכל מי שאין טומאה יוצאה מגופו, [עיין זבחים (כב:)]. ובמתניתין על כרחק מייירי אף בטבול יום שנטמא על ידי מגע, דאי לאו הכי היינו מחוסר כיפורים. [ולכאורה דבריו צרכים עיון, דהא בעל קרי הוי טבול יום דטומאה היוצאת מגופו, ואינו מחוסר כיפורים. (א.ג.).] אבל התקנת עזרא כתב, דלענין טומאת הקרבן גופיה, אין נפקא מינה בין טומאת מת לטומאה היוצאה מגופו.

(יג) בא"ד, ויש לומר לענין לשורפו בבית הדשן ששורפין בו את הפסולין קאמר. הקשה התקנת עזרא, אמאי לא ישרפו במקום הכשרים, כיון דטומאה הותרה בציבור, או מחמת ריצוי הציץ. (כמו שמקטירין אמוריהן אף דהקטרת האמורין לא מעכבא כפרה).

(יד) מתני', העולה וכו' נורק דמה וכו' ואין מועלין בעורה. בתוס' (הנדפס לעיל ח.) ד"ה אין מועלין מבואר, דדוקא לאחר זריקה אין מועלין בעורות. (לפי הגהת הצאן קדשים שם, דהכל דיבור אחד עם ד"ה והכהנים). וכן כתב רש"י בזבחים (קג:): ד"ה מני רבי אלעזר. אמנם בתוס' יומא (נט:): ובחולין (קיו:): ד"ה הוא, מבואר, דמדאורייתא ליכא מעילה בעור עולה כלל. וכתב הגרז"ס (נדפס בדבר אברהם חלק א ב"מסגרת זהב" שבסוף הספר), דלשיטתם צריך לבאר מתניתין דידן, (דמשמע מינה דרק אחר הזריקה אין מעילה בעור), דקאי אמעילה מדרבנן, דמודו תוס' דאיכא בעור.

(טו) [מתני', שתי הלחם מועלין בהן משהוקדשו. פירש רש"י ד"ה שתי הלחם, משהוקדשו בפה. ולכאורה קשה, דהא שתי הלחם ניקחים מתרומת הלישכה, ואם כן קדשי בלקיחתן, ואף קודם קידושן בפה ימעלו בהן. ושמא איירא מתניתין ביחיד שהתנדב משלו ומסרן לציבור, וכדאמרינן בראש השנה (ז.)].

(טז) מתני', קרמו בתנור הכשרו ליפסל בטבול יום וכו'. ופירש רש"י ד"ה קרמו, דלא גרסינן "ובלינה", דנאכלין אין פחות משנים, ולא מיפסלי בלינה. וכן כתב הרמב"ם בפירושו המשניות. אבל התוס' (הנדפס לעיל ח.) ד"ה קרמו כתבו, דכיון דסבר תנא דידן דתנור מקדש, אם כן נאפות בו ביום ודוחות את השבת. והלחם משנה (בפ"ה מתמידין ומוספין ה"ז) ביאר בדעת הרמב"ם, שפסק (שם) דאפיית לחם הפנים בפנים, ומכל מקום פסק

אף לרב צריך להוציא כל הדין, ולא פליג אלא לענין מעילה, דרב סבר שהיא עבודת חוץ.

(כו) גמ', מאי ניהו קטורת. הקשו התוס' במנחות (ג.) ד"ה יכול, דאמרין התם דאין היחיד מתנדב ומביא קטורת. ותירצו, דהכא מוסרה לציבור. וכתב בספר משנת רבי יעקב, דאף דפליגי רבנן ורבי יוסי בבבא מציעא (קיה.) אי חיישינן שמא לא ימסרם לציבור יפה יפה, כבר כתבו התוס' בראש השנה (ז.) ד"ה שמא, דיש לחלק בין שומר ששמר על התבואה, שיש לחוש שמא לא ימסרם, אבל בשאר מקדיש משלו, לא חיישינן. עוד כתב, דאף לרב דאזלא לנדבת ציבור, (כרש"י ד"ה רב), נמי יש להקשות ולתרץ כדברי התוס' במנחות, דהא קרבנות ציבור אינן באים משל יחיד, אלא אם כן מסרן לציבור. אבל הקשה על עיקר קושיית התוס' במנחות, דהכא לא מיקרי כלל דהיחיד מביא קטורת משלו, דהרי הוא נותן להקדש דמי מעילתו שמחוייב להקדש, אלא שההקדש משתמש בהם לקרבן ציבור, ולא מיקרי דבאין משלו. וכעין זה הקשה התקנת עזרא.

(כז) גמ', הנהנה מדמי חטאת ומדמי אשם. כתב התקנת עזרא, דמסתברא דבדוקא קתני דמי חטאת ואשם, דאילו בנהנה מבהמת חטאת ואשם תמימה, אי אפשר שיוסיף עליה ויביא חטאת שמנה, דהא בהמה תמימה אין לה פדיון, ולא אמרינן דתרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא חטאת שמנה, דהא בגוף הבהמה ליכא שום ריעותא, ומשום תשלומי מעילתו לא מסתבר דנימא דזו תרעה. והא דקתני בסיפא כבר קרב אשמו, לאו דוקא, דאפילו רק הפריש ולא הקריב, כבר לא חזי להצטרף עם דמי מעילתו.

(כח) גמ', כל קרבנות המזבח למזבח וכו' קרבנות ציבור לנדבת ציבור. פירש רש"י בד"ה לנדבת ציבור לשופרות. והקשה העולת שלמה, דאם כן מה בין נהנה מקרבן יחיד לקרבן ציבור, דבתרווייהו אזלי לנדבת ציבור, ובברייתא משמע דחלוקין. אבל גירסת התוס' בד"ה קרבנות ציבור, "קרבנות ציבור לציבור", ולא גרסי לנדבת ציבור. ולדבריהם מיירי שנהנה מחטאת ציבור, ומשלם לחטאת ציבור.

פנוי. ולהכי ברגלים שבאין כל ישראל ואיכא נוי למזבח שיש עליו דשן רב, לא היו מדשנין אותו. [ואולי השיטה מקובצת נמי סבר הכי, ומה שכתב שאין לו זמן קבוע, היינו מדאורייתא].

(כב) גמ', ורבי יוחנן אמר וכו' כיון דצריך לבגדי כהונה בקדושתיה קאי. כתב השיטה מקובצת, דאף למאן דאמר ביומא (כג.): דסגי בשני בגדים, וכן למאן דמכשיר כהן בעל מום בהוצאה, מצינן למימר דמועלין בו, דסוף סוף מצוה היא, מדבעי בגדי כהונה, ואכתי לא נעשית מצותו.

דף ט ע"ב

(כג) רש"י ד"ה וכן, בתוה"ד, דאי הוי גחלת דאמורין הוי חייב להחזיר שהרי לא נעשית מצותן עד שנתרמה תרומת הדין. הקשה העולת שלמה, הא במתניתין דזבחים שם קתני, דאברים שפקעו לאחר חצות לא יחזיר, משום דחצות עושה עיכול, וחזינן דמשום תרומת הדין אין חייב להחזיר כיון דפקעו מאליהן. ותירץ, דדוקא אברים שלא נתעכלו, שאינן ראויין לתרום מהן הדין, אין צריך להחזיר, דהא לא שייך בהו תרומת הדין, אבל גחלת שכבר נתעכלה, סבר דהמקשן השתא דראויה לתרומת הדין. אבל למסקנא דאמרין שאני גחלת דאית בה מששא ואינו כאפר, באמת גחלת לא מיקרי דשן, וכמו שכתבו התוס' בזבחים (פו:) ד"ה וחציו.

(כד) בא"ד, ומשמע נמי אפילו בגחלת שבתפוח מיירי וכו'. כתב העולת שלמה, דלפי מה שפירש רש"י בריש הדיבור דמיירי בגחלת דעצים, לא הוצרך לפרש דקושיית הגמ' מפקעה מהתפוח, דאפילו בפקעה מהמערכה שפיר מקשינן, כיון דבעצים ליכא דין תרומת הדין. אלא הוי כמו "אי נמי", וכונתו לתרץ מה שהקשו התוס' ד"ה וכולן, דאימא דחזיר קודם תרומת הדין דוקא, ובתחילת דבריו תירץ, דהכא מיירי בעצים, דליכא בהו דין תרומת הדין, ועוד מתרץ, דמשמע לגמ' דמיירי אף בפקע מהתפוח, דהוי לאחר תרומת הדין.

(כה) תוס' ד"ה וכולן, בסוה"ד, דאפשר לקיומה בשאר הדין אבל לרבי יוחנן וכו' שפיר דצריך להחזיר הגחלת וכו'. הקשה העולת שלמה, דודאי

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דר היומיומי" בעיון!!!

זמני השיעור בדף היומיומי ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 10:30 - 9:30 בבית הכנסת 'שע"י קהילת אשכנז' רחוב חתם סופר 2 קרית ספר מודיעין עילית ת"ז

יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן וכו'...

יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרבים ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשמת הנפטר... (הח"ח באהבת חסד"ח בפ"ט"ו)

כתובת המערכת: רח' שאגת אריה 17/25 קרית ספר מודיעין עילית. טל/פקס: 08-9741714 ©

למנויים, לתרומות, להנצחות ולכל ענין 052-7113060 shbrma@gmail.com

http://www.shtaygen.co.il/?CategoryID=1124